
Söderöposten

Medlemsblad för Söderöns Hembygdsförening

Patrik Westerberg, Margareta Axelsson, Margaretha Mattsson, Monica Jakobsson, Irene Holmgren och Gunilla Myhrberg vid invigningen av mjölkpallen.

Foto Sara Söderström

Nr 4 2010

Innehåll:

Ordföranden har ordet,	sid 3
Aktiviteter, anonser	sid 4-5
Geologins dag	sid 6-7
Platsen för Molins midvinterduell	sid 8
Ålandsresan, samarbete mellan föreningar	sid 9
Vikarsjödiket	sid 10-11
Kanon invigd	sid 11
Om Ulfven	sid 12-14
Kyrka i Långalma	sid 15
Om en tid i mörker	sid 16-17
Om fåglar på fetskår	sid 18-19
Jultävling	sid 20
Det kom ett brev	sid 21
Barnamord i Björnäs fortsättning	sid 22-23
Söderöns Hembygdsförening	sid 24

"En käring kan inte träta och ett vedträ kan inte brinna. "

Gammalt ordspråk om man bara lade in ett vedträ i spisen.

Dags att betala medlemsavgiften.

Årsavgiften är 100:- /person Plusgiro 15 28 61-1

Glöm inte uppge namn.

Kolla på adressetiketten på sista sidan.

Står det 11 vid din adress, har Du betalat för 2011.

Söderöpostens redaktion består f.n. av:
 Hans Tibell, Viveka och Åke Westman
 För innehållet i artiklarna svarar respektive författare
 Ansvarig utgivare är Hans Tibell

Har ni material (text eller bilder eller både och), mejla dem till westsson@comhem.se
 Layout Åke Westman.

Ordföranden har ordet!

Kära medlemmar!

Jaha - nu börjar vi närma oss slutet på ytterligare ett år.

Det blev väl som de flesta andra; en blandad kompott av goda och dåliga nyheter, sorger och glädjeämnen, fram- och motgångar för oss personligen och gemensamt för hela Söderön.

Men det är nyttigt att ha lite perspektiv på tillvaron. Även om TV och tidningar gottar sig åt katastrofer och elände så måste man inse att vi lever i en mycket lugn, rik och på det hela taget lycklig del av världen. Det är något att ta vara på och odla.

Vi i Hembygdsföreningen planerar inga stora revolutioner inför det kommande året, men lite utveckling kan inte skada.

De stora "fasta" evenemangen är naturligtvis Nationaldagen (gissa vilket datum!) och Söderödagen den 17 juli.

I övrigt blir det vandringar och träffar och möten, det kommer att framgå av annonserna i Söderöposten. Läs Söderöposten lika noga som Annonsbladet.

Men om vi ska vara pigga och spänstiga så behöver styrelsen få en och annan spark i baken, helst med riktning framåt.

Och ännu bättre är det om du också ställer upp och hjälper till - det är roligt och du får många nya eller återupplivade bekantskaper.

Årsmötet kommer att ske den 27 mars, som vanligt i Söderögården. Kom gärna med motioner men lämna in dem i tid så styrelsen hinner behandla dem.

Ta också gärna kontakt med valberedningen (sammankallande Arne Westerberg) och säg till vad du anser om nuvarande styrelse och tipsa om nya lämpliga styrelsemedlemmar.

Det är du som medlem som ska ha glädje av Hembygdsföreningen, och då är det din aktivitet och medverkan som driver det hela framåt.

Alla sorters kunskaper och erfarenheter behövs.

Alltså lite i förväg:

Gott nytt Hembygdsår!

Hans Tibell

JULFEST

**Söndagen den 2 januari 2011 kl 14.00 i
Söderögården, Långalma.**

Dans kring granen

Paketauktion. Ta gärna med ett paket, värde ca 30:-.

Även barnpaketauktion

Tomten kommer.

Kaffe med dopp 50:-

Barnen bjuds på saft och godispåse.

Samarrangemang med Söderögårdens Bygdegårdsförening

Välkomna!

ÅRSMÖTE

Söndagen den 27 mars kl 18.00 i Söderögården

Motioner till årsmötet skall vara styrelsen tillhanda

senast den 31 januari 2011.

Välkomna!

Julklappstips från Hembygdsföreningen!

**Följande publikationer finns
att köpa:**

Dagboken 2002 80:-

Brittas Bästa 70:-

**Kontakta någon i styrelsen snarast, så kan vi
hjälpa dig med julklappsbekymren.**

Lediga platser

Föreningen behöver en person som är intresserad av att mata in uppgifter till Bygdeband.

En hel del uppgifter finns redan, om gårdar och släkter på Söderön. Men man får vara beredd att jobba en del själv i Genline, ett släktforskningsprogram med kyrkböcker.

Bygdeband är Sveriges Hembygdsförbunds sätt att nå ut med uppgifter om Söderön till hela världen.

Lönen? Ja, det är ju som vanligt äran att få göra detta för föreningen och kanske för att man tycker att det är roligt.

Kontakta Viveka Westman för vidare information

Intresserad av medicinsk yoga?

Kontakta i så fall Monica Westerberg, familjenwesterberg@telia.com så kanske det går att ordna en ny kurs i vår eller höst. Ledare har tidigare varit Anneli Kekkonen från Österbybruk.

Geologins dag 11/9 2010

Lördagen den 11 september kl 1000, träffades vi vid Nolsterby kapell och firade Geologins dag.

Dagen den 11 september väcker olycksbådande känslor (World Trade Center) men inte idag som blev en mycket trevlig dag.

Vi hade förmånen att ha avd.dir Arne Sundberg från Sveriges geologiska undersökningar, Uppsala som vår ciceron.

I Nolsterby kapell hälsade hembygdsföreningens ordförande Hans Tibell oss välkomna och vi var ett 30-tal människor som kommit till utflykten.

Arne berättade om gruvnäringen i Uppsala län, sedan om gruvorna i Östhammars kommun. På Söderön har det brutits malm från början 1800-tal till 1900-talet.

Gruvor som omnämndes var bl.a. Gångartorpsgruvan som vi åkte och tittade på. Den är 50 kvadratmeter stor och man har inte använt någon gångdrift med hästar, för att få upp vattnet ur gruvan.

Nuvarande ägare är Arne och Siw Westerberg och H-O Claesson. Gränsen går mitt i gruvan. Det var 30 meter långa varpar bredvid gruvan. (varpar är de stenhögar som finns vid gruvan).

Arne berättade även om isavsmältningens lämningar som man kan se på berget och vilket skedde för 10 000 år sedan.

När vi kom tillbaka till Kapellet blev vi bjudna på en god soppa och kaffe med hembakade goda kakor som Margit Bergström och Viveka Westman hade tillverkat.

Det diskuterades om dricksvattnet på Söderön, om att det är järnhaltigt och innehåller sumpgas.

Riskerna med dricksvatten med radon och tungmetaller är inte så stora här på Söderön som längre in i landet för det beror mycket av vilken bergart som är dominant enligt Arne.

I Stenalma finns det en gruva som ligger på en privat tomt men den var inte tillgänglig för oss just nu.

Den gruvan har intressanta metaller bland annat bly.

Vidare diskuterades att det är farligt med aluminium kastruller för de kan orsaka Alzheimers sjukdom på grund av att de fäller ut metall och man kan även se på kastrullbottnar att det är gropar i ytan.

Det finns bra hemsidor där man gå in och söka efter gruvor på Söderön och vilka brunnar som finns, alla brunnar från 1950, finns registrerade sök på: www.sgu.se, våra tjänster, brunnsarkivet

Hans Tibell avslutade dagen genom att avtacka Arne Sundberg med solrosor från Långalma.

Monica Westerberg

Ganska oländig terräng

Foto: Åke Westman

Intresserade åhörare

Foto: Åke Westman

Arne använde lupp Foto: Åke W

**Söderöpostens redaktion
önskar alla läsare en
God Jul och
Ett Gott Nytt År**

8 Platsen för Molins midvinterduell uppmärksammas

En mjölkpall i Långalma leder tankarna till tidigt 1980-tal då filmen Midvinterduell spelades in.

Genom att uppmärksamma de inspelningsplatser i Östhammars kommun som förekommer i Lars Molins filmer ska minnet av den folkkäre författaren och filmregissören Lars Molin (1942-1999) leva vidare.

I september hölls en högtidlig invigning av den nya mjölkpallen i Långalma, som snickrats och sponsrats av Ånö Bygg AB.

Beställare är Lars Molinsällskapet som planerar att uppmärksamma fler av de molinska inspelningsplatserna i Öregrund, Östhammar, Harg och på Tvärnö.

Mjölkpallen fick sitt blågula band klippt av Jacob Spangenberg, kommunalråd i Östhammars kommun.

- Lars Molin satte Östhammars kommun på film- och kulturkartan. Det känns roligt att få vara delaktig i Lars Molinsällskapets kulturgärning att uppmärksamma dessa inspelningsplatser, säger han.

Lars Molin var under ett antal år på 1960- och 70-talet verksam som vägmästare i Östhammar.

Här fick han inspiration till flera av sina filmer, bland annat Badjävlar, Bomsalva, Mona och Marie samt Sommarmord. Midvinterduell är en annan av hans filmer, där en kamp om en olämpligt placerad mjölkpall utspelar sig mellan en

småbrukare (spelad av Ingvar Hirdvall) och Vägverket.

Inspelningen gjordes i Långalma, där invånarna än idag minns den kalla men snöfattiga vintern i början av 1980-talet då byn under några korta men intensiva veckor befolkades av skådespelare, filmteam och rekvisita och byborna fick agera statister.

- En av scenerna i filmen Midvinterduell är inspelad i mitt vardagsrum, berättar Margaretha Mattsson.

Idag är hon en av initiativtagarna till den rikstäckande intresseföreningen som bildades tio år efter Lars Molins bortgång. Irene Holmgren från Uppsala är ordförande i sällskapet. Hon hoppas att föreningen ska bidra till att öka kontakten mellan Molinvänner i landet.

- För att nå ut med information om aktiviteter har vi bland annat startat en egen facebookgrupp och en hemsida

www.larsmolinsallskapet.se

där man kan läsa mer om vad vi gör, säger hon. Närmast planeras ett fortsatt arbete med att uppmärksamma de molinska inspelningsmiljöerna i Östhammars kommun.

På dessa platser kommer man så småningom att kunna lyssna på historier om Molin och hans filmer med hjälp av så kallade smartphones – ett mellanting mellan en handdator och en mobiltelefon.

Sara Söderström

Söderödagen igen

För att fira att Söderödagen blev så lyckad även i år, ordnade Bygdegårdsföreningen och Hembygdsföreningen en dagsresa till Åland.

Det hela var arrangerat av Maggan och Anders och sponsrades av Eckerö-linjen och gjordes med buss från Långalma.

Vid Berghamn på Eckerö anslöt guiden Sigbritt Finne som följde med hela dagen och underhöll och informerade på det mest fantastiska sätt om både nu- och gången tid.

Även vi som varit på Åland många gånger fick lära mycket nytt. På

Hans Tibell och Sigbritt Finne

Foto: Monica Jakobsson

hemvägen begicks det utmärkta viltbordet. När dagen var slut och vi skildes så kändes det att det varit en lång och mycket trevlig och innehållsrik dag.

Hans Tibell

Samarbete mellan föreningar

Anna-Britt Matsson, Birgitta Sandell och Ulla Jansson Foto: Viveka W

Samarbetet mellan hembygdsföreningarna i Östhammars kommun fortsätter. Senast träffades vi i Öregrund. En entusiastisk ordf. Torsten Molarin hälsade oss välkomna och förevisade den välskötta hembygdsgården. Efter en strömmingslunch diskuterade föreningarna sina verksamheter, utbytte erfarenheter och gav varandra goda råd.

Viveka Westman

Informationsmöte om Vikarsjödiket

Vid ett informationsmöte i Söderögården den 25 oktober 2010 presenterade representanter för Upplandsstiftelsen och länsstyrelsen möjligheter och villkor angående åtgärder för att öka naturvärden m.m. för Vikarsjödiket. Ett 20-tal intresserade deltog i mötet.

Bakgrunden är bl.a. EU:s vattendirektiv.Utförda mätningar visar underkänd vattenkvalitet i Granfjärden och otillfredsställande i kustremsan längs Yttersby.

Storvikarn har sitt tillflöde från Långalma och från Mälbyhållet.

Avvattningen sker genom Vikarsjödiket som går genom Kristoffersbrottet, förbi Vikarudden, genom Lill-Vikarn som nu är helt igenvuxen, korsar vägen Tuskö – Yttersby vid Björknäs – Kvarngården, genom Fluttuområdet och mynnar i Raggarfjärden öster om Klubbvik.

Diket har rensats vid flera tillfällen, senast 2002 men är nu i stort sett helt igenvuxet med mycket vass, sälg m.m.

Vid Vikarudden stiger vattnet på vintern och våren så högt att det når en bra bit över bron till fastigheten. Den totala dikeslängden rör sig om ca 10km.

Upplandsstiftelsen har studerat möjligheterna att återskapa en våt-

mark i Fluttuområdet norr om mynningen i Raggarfjärden .

Potentialen för en våtmark anses vara stor i detta område. Åtgärden skulle avsevärt förbättra förutsättningarna för tillväxt av gäddyngel och också reducera utsläpp av när-salter till havsvattnet.

Några åtgärder för Vikarsjödiket i övrigt mellan Storvikarn och det tilltänkta våtmarksområdet har Upplandsstiftelsen dock inte tittat på eftersom deras huvudintresse är förutsättningarna från naturvårds- och miljösynpunkt.

Diskussionen på mötet kom emellertid att uteslutande röra sig om just Vikarsjödiket. En rensning av diket ansågs vara ett måste.

Representanterna från Upplandsstiftelsen och länsstyrelsen åtog sig att föra frågan vidare om någon form av förstudie för den del av Vikarsjödiket som de inte själva studerat.

Den stora frågan är naturligtvis finansieringen av ett sådant dikningsföretag. Det finns dock medel att ansöka om såsom miljöstöd, fiskevårdsmedel, LOVA-pengar, Världsnaturfonden m.fl.

En förutsättning torde dock vara någon form av medfinansiering. En referensgrupp med företrädare för bl.a. Vikarsjöarnas diknings-
forts. nästa sida

företag m.fl. berörda bör tillsättas.

Ett tydligt uttalande från mötet är att vattennivån i Vikarsjödiket

under inga omständigheter får höjas på grund av eventuella våtmarksåtgärder i Fluttuområdet.

Bengt Skagersjö

Maria Skagersjö framför Vikardiket och Vikarudden

Foto: Bengt Skagersjö

Kanon invigd

Bygdegårds- och hembygdsföreningarna har köpt en kanon. Nej, vi har inte beväpnat oss och kommer inte att skjuta salut på Nationaldagen, åtminstone inte med den. Det är nämligen en dataprojektor som vi kan visa bilder med.

"Data" - kanonen invigdes av ett dussin medlemmar en mörk kväll i november genom att visa ett antal av bilderna i arkivet.

Invigningsfesten bestod av kaffe och liten kaka - tack Maggan!

Hans Tibell

Om Ulfven

På ett fotografi taget i början på förra seklet poserar tre kvinnor. Kvinnan till höger känner jag igen, det är min farmor Augusta Mattsson född 1882 på Gräsö. Hennes tio år yngre syster Johanna Maria (kallad Hanna) står i mitten och kvinnan till vänster heter, enligt anteckning på baksidan av kortet, ”Anna Viberg, gift Bergström”.

Kortet torde vara taget omkring 1907. Vid denna tid tjänar såväl Augusta som Anna pigor på Gräsö gård. Det har Augusta gjort redan från sekelskiftet och även fött en son Karl Arvid 1902.

Sista veckan i oktober 1907 flyttar Anna Viberg tillbaka till sitt föräldrahem Sjövreten i Långalma och ett år senare är det uppbrott även för Augusta, som beger sig till Stockholm. Kanske är det där hon träffar sin blivande make, Karl Emanuel Lindblom, född 1886 i Hille församling utanför Gävle.

De gifter sig på hösten 1909 och bosätter sig vid Västerbyn på Gräsö, där min far Erik Gustaf föds några månader efter bröllopet.

Enligt Gräsö flyttningslängder sker på nyåret 1916 ett definitivt uppbrott från Västerbyn. Platsen där de bodde kallas än idag för ”Lindbloms”, även om man numera bara kan se resterna av en jordkällare. Karl Emanuel, som vid gifter-

målet 1909 kallas skeppare i Öregrund, arrenderade redan tidigare av J. Mattson ett mindre familjejordbruk vid Vaden på Söderön, dit hans familj flyttat.

Hans huvudsakliga inkomst kommer dock från sjön. Av bevarad korrespondens kan man se att han sommaren 1915 varit på resa till Finland och att han 1918 är kapten på galeasen Anna i Stockholm.

Men lyckan blir kortvarig, spanska sjukan sveper över världen och Karl Emanuel avlider endast 34 år gammal i lunginflammation, troligen som följd av influensan

Den 3 mars 1921, ett knappt halvår efter dödsfallet, förrättas auktion vid Vaden efter honom.

Annonsen i lokaltidningen berättar vilket lösöre, som skall gå under klubban.

Min farmor Augusta tvingas lämna Vaden och flyttar samma år till gården Ulfven i Nolsterby, där nybyggaren Erik Olssons änka Brita Karin Mattsdotter har bott. Hon har emellertid omhändertagits på Börs-tills fattiggård och lämnat fastigheten tillgänglig för ny innehavare.

Vad som sedan händer är något oklart för mig. Kanske någon äldre, fast boende på Söderön har mer korrekt information att lämna.

Jag tycker mig ha förstått att den kvarvarande familjen köper en avstyckning intill Ulfven av bröderna Axel och Arvid Karlsson i Nolsterby och där låter uppföra den ursprungliga stugan från Västerbyn på Gräsö.

Enligt uppgift från hembygdsföreningen på Gräsö skulle nämligen denna timmerbyggnad ha demonterats och transporterats över isen till fastlandssidan. Knäckfrågan är om detta skett redan 1916 eller året efter farmors flytt till Ulfven.

Fastigheten Nolsterby 2:7 var från början en enkel enplans stuga med kök och kammare. I fastighetsdeklarationerna anges nybyggnadsåret vara 1910, vilket stämmer väl med mina farföräldrars då nyligen ingångna äktenskap. År 1937 skedde

Vaden å Söderön.

Genom öppen och frivillig auktion, som förrättas vid Vaden å Söderön torsdagen den 3 nästk. mars med början precis kl. 2 e. m., låta sterbhusdelägarna efter avlidne skepparen Karl Emanuel Lindblom därstädes förtäta större delen av boet tillhörig egendom, bestående av:

Silver, nysilver och nickel: knivar, kaffeservis, skedar, strösockerskål, slev, brickor, ljusstakar m. m.

Mässing och koppar: kaffekanna, kastruller, flaskor, kaffepanna m. m. Järn och bläcksaker av olika slag.

Möbler: skänk, imperial-, turist- o. andra sängar, dragkista, kommod, bord, klädda och oklädda stolar, speglar, väggur m. m.

Sängkläder av flera slag, **mansgångkläder, glas och porslin.**

Maskiner och redskap: dragtröskverk med kullager, separator, mek. mangel, alla nästan nya, sparkstötting, kälke, slipsten, handredskap, stocksåg m. m.

Laggkärl av olika slag, 1 parti **hø och potatis.**

Kreatur: 2 st. kor, höns.

Diverse: bak- och vävrustning, kikare, sjökort, talja, gångmattor, böcker, stältrådnät, 1 parti klyftat lin m. m. m. m.

Godkände köpare åtajuta 3 månaders betalningsanstånd, andra betala vid inropet.

Boda den 22 febr. 1921.

E. Alb. Toif.

en radikal om- och tillbyggnad. Huset försågs med övervåning, hall, rum och vind, samt en förstuga. Finansiering ordnades genom ett privatlån i Boda, vilket sönerna avbetalade i många år efteråt.

Forts nästa sida

Augusta kommer nu att bo här ända fram till sin egen bortgång 1957.

Sönerna Karl Arvid och Erik Gustaf har bägge gått till sjöss och försörjer henne genom att regelbundet skicka hem pengar samtidigt som hon själv efter förmåga gör dagsverken på bygden.

Från min egen tidiga barndom minns jag, att min far varje sommar hade i uppgift att hugga upp och fylla vedboden med nästkommande vinters förbrukning.

Ett arbete, som tog större delen av semestern i anspråk.

Min mor fick samtidigt ta hand om farmors under vintern samlade tvätt, när hon mot slutet av sin levnad inte orkade göra det själv.

Efter farmors död samägdes huset av sönerna.

Men några år efter Karl Arvids bortgång 1964 uppstod missämja med hans efterlämnade änka, vilket ledde till att fastigheten såldes på exekutiv auktion hösten 1970 till fabrikör Axel Ögren i Östhammar.

Denne hade tänkt att hans son skulle nyttja huset, men sonen var inte intresserad, vilket öppnade möjligheten för mig att våren 1972 återköpa fastigheten.

I familjealbumet finns ett kort av en mycket ung man. Kortet är taget hos C. G. Kahls fotografiäffär i Öregrund runt sekelskiftet 1900. Kan det möjligen föreställa den blivande skepparen Karl Emanuel Lindblom? Om någon vet efter så här lång tid, kontakta mig!

Kjell Lindblom
kjelltan@comhem.se

PS Karl Emanuel's syster Alma Magdalena född 1881 blev förresten mormors mor till sångerskan Anita Lindblom. DS

Internet är ett förunderligt media. Jag knappade in ”kyrka i Långalma” på Google och blev sittandes i flera timmar, för att läsa allt jag fick upp.

Det började med invigning av Molins nya mjölkpall, gick via dyngbagg, Mortens blogg, sökningar efter släkt och båtsmän och slutade efter 20 sidor med en rysansvärd avhandling på 368 sidor av Niklas Cserhalmi om djurhållning och missförhållanden under åren 1860-1925.

Där nämns att Långalma by år 1782 i byordningens stadgar, punkt 7, tagit upp djurhållning. Anledningen kunde ha varit att en bonde misshandlat sin häst mittför Västra kapellet. Är det någon av Söderöpostens läsare som har tillgång till de gamla stadgarna och vet vad som exakt stod? Och vad är Västra kapellet?

Anledningen till att jag slog på kyrka i Långalma, är att jag fått i min hand ett 27 sidor tjockt dokument från 1799 om Långalma och planerna på en kyrka där.

Jag var hos Agda Wahlström i Svartnö för ett tag sen. Då undrade hon om jag hade hört om att några söderöbor ville ha en kyrka på Söderön, det var långt till Börstil på den tiden.

Jag visste nog om det och det här skulle ju vara något att skriva om i.

Söderöposten. Jag hade nu inte behövt lägga ner så mycket jobb på sökningar och skickat diverse brev. Det hade räckt om jag hade pratat med Robert Henningsson i Söderby direkt.

Det var han som hade de här gamla handlingarna i sitt digra arkiv, dvs i en av kökslådorna. (Jag har många gånger undrat var hans tålmodiga fru, Karin förvarar sina köksredskap, kokböcker mm som jag har i lådorna i köket.).

Handlingarna är alltså från år 1799. Ansökningar om att få bilda en egen socken, få bygga en egen kyrka eller ett kapell och få en egen präst. Det hela avslogs.

Skriften är för mig mycket svårläst, både med gammal stil och gammalt språk. Men jag ska se vad jag kan åstadkomma till kommande nummer.

Sen har vi det här med Långalma körka, som är någonting annat.

Var det så att i ren protest mot att man inte fick någon kyrkobyggnad, skapade man en egen plats för lugn och ro? Och där man ansåg att man gjorde nog så mycket nytta som i kyrkan, nämligen på Långalma fjärden.

Den besöks nog än idag av flera besökare än i kyrkan, på söndagarna.

Om en tid i mörker

Nu är det slut med sommaren. Det var varmt, myggbett, getingstick och sol för det mesta. Risk för Malignt Melanom, ni har väl haft rätt solkräm? Det är enligt media och apoteken väldigt viktigt. Det skall vara rätt skolskyddsfaktor. Är det någon som har sett den?

Det är liksom dags att summera året hittills. Våren var väl fin på alla sätt. Förväntningarna var höga inför sommaren. Ordförande Tibell hade otroliga kunskaper inom det ornitologiska området vilket framkom i nr. 3 av Söderöposten. Själv kom jag i kontakt med två andra filurer i ämnet nämligen vinkelhake och fönstersmyg. Dom har som tur är försvunnit nu.

Det har dessutom stängts en massa gårdesgårdar på Lösholmen. Vi kan väl skriva ”gårsgård” så blir det inte så mycket bokstäver.

Det är en stor sak att få allt detta att fungera, stör och stänger skall huggas och så har vi haft tur med Lenart Westerlund med fru. Heder och tack för allt arbete. Det är nog en av Långalmas, Söderöns längsta stängsel. Så nu finns det inte fog för uttrycket ”det hänger på gårsgårn”, nu är det klart.

Det var ju ett elände trots allt med sommaren. Havren blev för kort så det blev inga kärvar. Så det blir ingen klarhet om fåglarnas genetiska olikheter på Lösholmen –

Stenalma. Vi återkommer ett annat år.

Sen sprack ju projektet med fralla till morgonkaffet. När det hela skulle starta upp visade det sig att de som vid ett tidigare samkväm hade haft utrustning och kunskapen om bakning nu var totalt ovetande och okunniga. Projektet är nedlagt!!

Några ord om Söderödagen, en trevlig tillställning som är värd att satsa vidare på. Heder åt alla som ordnar och grejar med allting och åt alla duktiga musikanter. (Frun hälsar till åsnan som lyckades s...a i rätt ruta och i och med detta så gick dagen med vinst).

När dessa funderingar sätts på pränt är det Allhelgonahelg. Klockan är tillbakadragen ”normaltid” gäller. Tänk vad beroende vi är av tiden. Vi har dåligt med tid sägs det, vi hinner inte med allt som skall göras. Måste man det? Det gäller att prioritera!

I och med detta så kommer jag att tänka på vad som är framför oss i år när man sitter här nere.

Det är mörkt och tyst. Några stjärnor syns på himlen, det är livskvalitet det också. Men nu börjar också en hektisk tid. Fars dag i morgon, slipsens och rakvattnets förlovade helg och alla tänker på Far.

Jag läste i Östhammars tidning från den 10.11 1966 att Konsum i Östhammar hade Prinsesstårta till Far för 5.50. Det var tider det. Nåväl handlarna klarar sig nog. Läs gärna gamla tidningar, det finns mycket att jämföra med.

Nu några funderingar inför julen. Julmusten finns redan i affären, julborden är på gång och alla försöker överträffa varandra med sina delikatesser och specialerbjudanden.

Hur var det förr? Jag minns den här tiden som barn innan TV och Kalle Anka på Julafton skapade traditionen att klockan 15.00 så stannar Sverige!!

Det började i november när det skulle slaktas. På morgonen fick man en tändsticksask av morfar och så kom orden ”ta fram pannmurn”

Det var stort att få förtroendet att koka varmvatten. Det blev att bära många hinkar vatten, man brände sig på fingrarna, men att få ha tändstickor, det ni. Nåväl grisen mötte sitt öde, det var inget mer med det

men när morfar ledde ut kalven då var det inte så roligt. Han hade ju varit mer som en kompis under sommaren, en gris var väl inget speciellt.

Nåväl så kom då julafton, man gick från ”lagårn” det var mjölkat, nyströat med agnar och korna hade fått nattfoder. Det knarrade under stövlarna när man gick över ”lagårsbacken”.

Byta om. Sätta sig vid det stora köksbordet. Det brann i spisen och det kändes liksom lite högtidligt. Sedan var det bara att vänta på tomten.

Vi stod vi sals-fönstret och tittade ut över åkrarna och där kom han med morfars ardenner Lisett och släde med lyktor.

Han hade väl lånat hästen av morfar. Han kom in klädd i stor päls och handskar. Han hade med sig en säck med paket och alla var glada.

När vi fått våra paket så skulle vi tacka artigt. Då såg min bror på mig och pekade på tomtens vänstra hand, där fanns en ”skavank” som han kände igen och han viskade till mig ”ser du att det är Stig”. Det var vår morbror.

God Jul och Gott Nytt År
alla läsare

Lasse Widgren, Lösholmen

Om fåglar på Fetskär

Från min stuga på Fetskär, ca 20 meter från stranden, ägnar jag mig ofta åt fågelskådning.

Det blir mest sjöfåglar eftersom de är lättare att se och inte så snabba, och därför i allmänhet lättare att sätta namn på.

Säker har jag inte alltid varit tidigare – brunanden till exempel har jag varit osäker på.

Men nu vet jag – sedan jag i mitten av juni tog med mig Adrien ut till stugan över ett veckoslut.

Han är en fransk student som gjorde ett 2 månaders projektarbete vid min institution.

Att få tag i ett rum för så kort tid var svårt, så jag erbjöd honom att bo i min gillestuga, vilket han tacksamt accepterade.

Hans entusiasm över stugan på Fetskär - och framför allt över omgivningarna – var oerhörd, han ansåg sig ha landat i paradiset!

Och det berodde inte bara på att det är ett paradiset utan att Adrien är mycket fågelintresserad.

Knappt hade han hoppat i land förrän han, försedd med tubkikare och kamera, försvann i skogen och vassområdet bakom stugan.

Han återkom efter flera timmar, hänförd bland annat över att ha mött två tranor så gott som öga mot öga helt nära stugan.

”Det skulle aldrig hända i Frankrike – där är tranorna så skygga”.

Jag försäkrade honom att de nog är lika skygga här, han hade bara haft ovanlig tur.

Se'n såg jag inte mycket av honom utom vid måltiderna.

På kvällarna satt han fördjupad i sina franska och mina svenska fågelböcker och gav mig, innan vi for tillbaka till vardagslivet, en lista över 56 arter – de flesta hade han sett, några bara hört.

Listan är imponerande, inte bara för de många arterna utan också för att han, trots att han knappast kan ett ord svenska, har skrivit alla namn på svenska först (dessutom praktiskt taget felfritt!).

”Det gjorde jag”, sa Adrien ”för att så många som möjligt här ute ska ha glädje av den”.

Så här är den, till glädje för alla fågelintresserade på Söderön – och för Adrien!

Inga Hedberg

SKÄGGDOPPING	(PODICEPS CRISTATUS)	19.06.2010 and 20.06.2010
HÄGER	(ARDEA CINEREA)	
KNIGELSVAN	(EGYPTUS ALOPE)	LIST OF BIRDS SEEN IN FETSJÄR
GRÄSAND	(ANAS PLATYRHYNCHOS)	
BRUNAND	(AYTHYA FERINA)	
VIGG	(AYTHYA FULIGULA)	ADRIEN
KNIPA	(BUCEPHALA CLANGULA)	
STORSKRABE	(MERGUS MERGANSER)	
SPÄRVHÖK	(ACCIPITER NISUS)	
TRANA	(GRUS GRUS)	
STRANDSKATA	(HAEMATOPUS OSTRALEGUS)	
DRILLSNÄPPA	(TRINGA GLAEROLA)	
SKRATTMÅS	(LARUS RIDIBUNDUS)	
FISKMÅS	(LARUS CANUS)	
GRÄSTRUT	(LARUS ARGENTATUS)	
HAVSTRUT	(LARUS MARINUS)	
FISKTÄRNA	(STERNA HIRUNDO)	
SKRÄNTÄRNA	(STERNA CASPIA)	
RINGDUVA	(COLUMBA PALOMBUS)	
GÖK	(CUCULUS CANORUS)	
TORNSVALA	(APUS APUS)	
MINDRE HACKSPETT	(DENDROCORPS TINOR)	
DE STÖRRE HACKSPETT	(DENDROCORPS MAJOR)	
SÄNGLÄRKA	(ALAUDA ARVENUSIS)	
LADUSVALA	(HIRUNDO RUSTICA)	
HUSSVALA	(DELICHOUS URSICOM)	
TRÄDDIPLÄRKA	(METHUS TRIVIALIS)	
SÄDESÄRLA	(NOTACILLA ALBA)	
GÄRNSHYG	(TROGLODYTES TROGLODYTES)	
RÖDHANE	(ERITHACUS RUBECOLA)	
TALTRAST (SÄNGTRAST)	(TURDUS PHILOMELUS)	
KOLTRAST	(TURDUS MERULA)	
TRÄDGÅRDSSÄNGARE	(SYLVIA BORIN)	
SVARTHÄTTA	(SYLVIA ATRICAPILLA)	
ÄRTSÄNGARE	(SYLVIA CURRUC)	
SÄSÄNGARE	(ACROCEPHALUS SCHOENOBÆNENS)	
LÖVSÄNGARE	(PHYLLOSCOPUS TROCHILLUS)	
GRANSÄNGARE	(PHYLLOSCOPUS COLLYBITA)	
KUNNSÄGEL	(REGULUS REGULUS)	
SVARTVIT FLUGSNAPPARE	(MUSECADA STRIATA) (EICEDULA HYPOLEUCA)	
GRÅ FLUGSNAPPARE	(MUSCICAPA STRIATA)	
TALSOXE	(PARUS MAJOR)	
BLÅMES	(PARUS CAERULEUS)	
SVARTMES	(PARUS ATER)	
NÖTTVÄCKA	(SITTA EUROPEA)	
SKATA	(PICA PICA)	
KRÄKA	(CORVUS CORONE)	
KORP	(CORVUS CORAX)	
NÖTSKRIVIA	(CARROLUS GLANDARIUS)	
STARE	(STURNUS VULGARIS)	
STENNÄCK	(COCOCTHRAUSTES COCOCTHRAUSTES)	
GRÖNSISKA	(CARDUELIS SPINUS)	
HÄTTLING	(CARDUELIS CANADARINA)	
BOEINK	(FRINGILLA COELERS)	
GULSPARV	(LEMBERISA CITRINELLA)	
SÄVSPARV	(EMBERISA SCHEENICUS)	

Jultävling

Nu när det åter lackar mot jul och många skall ut i skogen för att leta efter årets julgran så kanske man samtidigt hittar en gran som är större än denna som finns efter den gamla skogsvägen på Sven Matts-sons marker mot Gränsön.

Denna gran har en omkrets på 221 cm och en diameter på 70 cm, mätt 140 cm från marken.

Om någon hittar en större gran så rapportera detta till Söderöposten.

Med vänlig hälsning och God Jul.

Hasse Gunnarsson.

Bella och Anja Bergström, Långalma Foto: Viveka Westman

*När våren grydde och solen brann var motorbåtsägaren en lycklig man,
Men när hösten blåste och regnet rann var ingen så lessen och sur som han,
Då tog han i övervägande om det är någon glädje med ägande.*

Alf Henriksson omkr 1960.

Det kom ett brev.....

Inte om sommarsäd som Pär Lagerkvist skrev, men väl en förfrågan från Länsstyrelsen om vi har haft några översvämningar på Söderön mellan åren 1900 och 2000.

Postmottagaren i vår förening formulerade ett svar, som ni kan läsa nedan. Är det någonting av Söderöpostens läsare, som har något att tillägga?

Till Länsstyrelsen
Uppsala

Upprop om påverkan av översvämningar

Söderöns Hembygdsförening uppskattar att ha fått Lst förfrågan om historiska översvämningar och det visade intresset för vår fattiga och anspråkslösa bygd. Vi svarar för halvön med nordvästlig-sydostlig sträckning mellan städerna Östhammar och Öregrund, avgränsat av Snuggsund, Karöbron och Tuskötäppan.

Uppropet har föranlett en förfrågan till föreningens äldsta och minnesgoda medlemmar, och vi skulle gärna ha bidragit med några trevliga översvämningar, om det funnits några. Närheten till havet och frånvaron av större avrinningsområden och vattendrag gör att vi inte kan berätta om några spektakulära händelser. Varje år är det snösmältning och fyllt i dikena, ibland blir det extra högt högvatten i sjön, men detta är normala inslag i vår kamp för överlevnad. Möjligen kan man nämna den osedvanligt långa och snörika vintern 1965-66 som avlöstes av en hastigt påkommen vår, men detta ledde bara till att vårsådden blev en vecka försenad. En serie lågtryck under vintern för några år sedan ledde till att havsvattnet steg till 130 cm över det normala, vilket gjorde att båtar och bryggor flöt bort, men även detta hanterar vi.

Vi hoppas därför att Lst i C län kan fylla sitt pensum av katastrofer även utan bidrag från Söderön.

Med bästa hälsningar

H.T, ordförande

Ett stort tack!

Till alla som har medverkat i Söderöposten under året.

Vi vill gärna utveckla tidningen ytterligare och hoppas på ännu mera idéer och medverkan från medlemmarna under nästa år.

Barnamord i Björnäs fortsättning

Den 30 maj 1879 ställdes Anna Karin Öberg inför rätta, häktad och anklagad för mord på sin son Melcher och snatteri. Åklagare var länsman G. Gomer.

På framställda frågor berättar hon att hon kan läsa men inte skriva. Att hon har fött ytterligare en son, som vid det här tillfället är 17 år, men att hon inte har någon kontakt med honom.

Hon lämnade honom i Hälsingland, där hon arbetade vid pojkens födsel, när hon återvände till hemorten .

Och så berättar hon sin version om hur det gick till när sonen togs av daga den 8 maj.

Den åttaårige Melcher bodde hos sin mormor i Söderby, medan Anna Karin tjänade hos Erik Jansson i Långalma. Mormodern ville emellertid inte fortsätta att försörja pojken och Anna Karin hämtade honom den här dagen, för att ta honom med sig till Jan Ersson Långalma.

Hon ville höra om hon fick ha honom där. Hon hade även bett att få ha pojken hos sin husbonde, men hade nu fått nekande svar på båda ställena. Husbondens hustru hade på det bestämdaste sagt att hon inte ville ha pojken och Anna Karin återvänder till Söderby och mormodern med Melcher.

Pojken springer ifrån henne och när hon hinner upp honom vid Snuggsund tappar hon besinningen och slänger honom i diket. Hon tror att han ska kunna ta sig upp själv och om han inte kan det, skulle hon själv ta sig av daga. Hon lämnar här pojken och

återvänder till Långalma.

Vittnen inkallas i rätten och den första som får avlägga vittneseden är Lovisa Norlander, Snuggsund.

Hon berättar att hon sett Anna Karin Öberg och sonen, mellan sex och sju på kvällen gått förbi på landsvägen. Först mot Söderby och sedan mot Långalma.

Hon uppfattade att de vid båda tillfällena hade följt och att pojken gick några alnar från modern.

Vittnet kunde inte säga, om de gick hand i hand med varandra. Vittnet hade inte tidigare så ofta sett Anna Karin och sonen tillsammans, men hade fått uppfattningen att förhållandet var gott mellan dem.

Nästa vittne var Britta Stina Jansdotter, Söderby gruva.

Hon hade mött paret på vägen mellan Främmeräng och Snuggsund. De var då på väg mot Snuggsund. Anna Karin hade hållit pojken i handen och han hade glatt hälsat och det såg ut som att han gärna följde modern.

Vittnet hade sett Anna Karin och sonen tillsammans hos änkan Öberg, pojkens mormor, och hon hade förefallit ”beskedlig” mot honom.

Efter frågan om ersättning till vittnena, åklagare, fjärdingsman och ersättning till provinsialläkare Hofsander, 18 kr och 80 öre, för den rättsmedicinska undersökningen av gossen Melchers döda kropp, lämnades målet till rättens bedömande.

Utslag

Rätten sammanfattar målet:

Anna Karin Öberg föder den 29 sept 1871 en son, som döps till Melcker. Han växer upp hos mormodern och bor kvar även sedan modern börjat arbeta hos Erik Jansson i Björnäs.

Den person som förfogade över änkan Öbergs bostad ville inte tillåta henne att ha pojken hos sig och den 4 maj tar hon pojken med sig till Anna Karin eftersom hon inte vågar inhysa honom längre.

Den 13 maj tar Anna Karin Melcker med sig till Jan Ersson i Långalma. Men eftersom han inte var hemma och trots att hustrun ingett vissa förhoppningar, var Anna Karin tvungen att återvända till Erik Jansson med barnet. Hon visste emellertid, att inte heller där fick hon ha honom.

Modern och pojken skulle nu återvända till Erik Janssons utflyttade gård i Björnäs, då pojken springer ifrån henne mot Söderby. Hon uppmanar honom att stanna och efter en stund följer hon efter och får fatt på honom.

Hon leder honom tillbaka mot Björnäs. Hon hade nu varit ond, men även försjunken i tankar om deras bedrövliga ställning och svårigheten att få honom uppfostrad.

Hon varseblir nu diket, vattensamlingen, invid vägen och utan all besinning fattar hon tag om pojkens vänstra hand och med sin högra hand mot pojkens rygg, skjuter honom mot diket, där det var som bredast.

Han faller framlänges ner i vattnet och

Anna Karin fortsätter vägen framåt.

Hon hör honom ropa på hjälp och hade tänkt att han skulle få leva om han kunde ta sig upp.

Hon stannar och dröjer så länge hon ansåg att fordrades för att pojken skulle vara död.

Hon tar barnaliket och gömmer det i skogen, och återvänder till sin husbonde kl halv åtta på kvällen.

Anna Karin Öberg döms till livstidsarbete, för att under sabbatstid å allmän väg förövat dråp på gossen Melcker. Hon döms även för att vid flera tillfällen å söckendagar tillgripit och undanhållit matvaror för ett värde av 3 kronor.

Hon tilldöms även att betala diverse kostnader i samband med rättegången och den händelse hon saknar tillgångar, skall de betalas av allmänna medel.

Ovanstående uppgifter har jag tagit ur Jan-Gunnar Axelssons och Börje Karlssons kopior och tolkningar från protokollet i Frösåkers Häradsrätts dombok.

Robert Henningsson har sammanställt Anna Katharina (Karin) Öbergs släktförhållanden.

Anna Karin var född 31 mars 1841, och var alltså 28 år när hon utförde mordet på sonen.

Hon dog 29 februari 1923 och var då skriven i Sund, Börstil.

Söderöns Hembygdsförening

Söderöns Hembygdsförening
c/o Hans Tibell
Lotsholmen
742 91 ÖSTHAMMAR
Plusgiro 15 28 61-1

Styrelse	Telefon	E-post
Hans Tibell	70055 el. 08-659 47 75	neisti-2004@telia.com
Viveka Westman	70028 el. 08-15 86 12	westsson@comhem.se
Ulla-Britt Jansson	320 31	xrizter@telia.com
Christer Mattsson	704 90	
Agnetha Eriksson	701 35	
Anders Westerberg	323 75 el. 070-222 03 81	familjenwesterberg@telia.com
Ersättare		
Robert Carlsson	703 41	
Margit Bergström	324 64	
Anna-Britt Mattsson	321 87	
Maryanne Svantersson	324 29	
Hans Gustavsson	416 46	
Karin Hörner Andersson	70072	
Bengt Skagersjö	070-51 654 52	Bengt.skagersjo@telia.com
Revisorer	321 59	
Margaretha Mattsson	702 59	
Lage Löwén		
Ersättare	701 62	
Mats Jorlin		
Valberedning	700 24	
Arne Westerberg	702 10	
Mats Frylmark	700 24	
Patrik Westerberg		
Ombud för Upplands Forminnes- och Hem- bygdsförbund		
Ulla-Britt Jansson		
Ersättare		
Viveka Westman		